

ЗЕМЛЕУСТРІЙ ЯК ЗАСІБ ОХОРОНИ ТА ВІДНОВЛЕННЯ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

Одним з різновидів ефективності землеустрою є його екологічна ефективність, яка стосовно раціональної організації території суб'єктів господарювання в аграрному секторі зумовлена необхідністю охорони довкілля, відтворення й раціонального використання природних ресурсів і впливає на навколишнє середовище при проведенні землевпорядних робіт шляхом поліпшення якісного стану земель, захисту їх від ерозії, реалізації низки інших природоохоронних заходів.

У сучасних умовах господарювання найнебезпечнішою тенденцією залишається зниження родючості земель сільськогосподарського призначення. Перерозподіл земельного фонду призвів до порушення організації території сільськогосподарських підприємств, зокрема сівозміни, деградації ґрунтового покриву тощо.

Відповідно до Основних засад (стратегії) державної екологічної політики України на період до 2020 року, затвердженої Законом України від 21.12.2010 р. № 2818-VI, стан земельних ресурсів в Україні близький до критичного. На всій території України поширені процеси деградації земель, серед яких найбільш масштабними є ерозія (близько 57,5 відсотка території), забруднення (близько 20 відсотків території), підтоплення (близько 12 відсотків території). Зменшується вміст поживних речовин у ґрунтах, а щорічні втрати гумусу становлять 0,65 тонни на 1 гектар.

Розораність сільськогосподарських угідь в середньому по Україні складає близько 78 %, а в деяких регіонах – до 90 %.

У результаті роздержавлення і приватизації земель колишніхколективнихсільськогосподарськихпідприємствсільськогосподарськіугіддя(в основному рілля) розміщені на середньо- й сильно змитих ґрунтах і схилах крутістю понад 7°), а також радіоактивно й техногенно забруднені, засолені й перезволожені землі були передані в колективну, а згодом – й у приватну власність. До проведення цих процедур, на жаль, не були зроблені проекти їх використання й охорони, не здійснено

перерозподілу земель за придатністю ґрунтів для вирощування відповідних сільськогосподарських культур, не визначено на картографічних планах просторового розміщення таких ґрунтів.

Значною проблемою землеустрою є порушення послідовності його поновлення й забезпечення доброякісними планово-картографічними проектними матеріалами протягом тривалого періоду. За час проведення земельної реформи в більшості регіонів України зазначеній проблемі не приділялось належної уваги. Стихійне формування новихземлекористуваньринкового типу на підставі приватизованих земельних часток (паїв) здебільшого здійснювалося нашвидкуруч, без задалегідь розроблених проектів землеустрою.

За сучасних умов розвитку до особливостей складання й обґрунтування проектів землеустрою треба віднести: (а) підтримання екологічного середовища території в безпечному стані; (б) конструювання екологічно стійкого агроландшафту; (в) диференціацію території на відповідні зони з певним режимом їх експлуатації й охорони; (г) обґрунтування гідротехнічних при розміщенні виробничих підрозділів, доріг та інших лінійних елементів; (д) устанавлення й фіксування на місцевості оптимальної структури головних ландшафтоутворювальних угідь (ріллі, лісу, водних об'єктів, пасовищ тощо).

Проекти землеустрою мають складатись на підставі певних принципів: а) раціонального використання території, б) екологічності використання земельної ділянки, її відповідності загально територіальним екологічним вимогам, в) екологізації виробничого процесу та ін.

Однією з форм охорони земель сільськогосподарського призначення шляхом землеустрою є реалізація заходів щодо вилучення з інтенсивної експлуатації деградованих і малопродуктивних земель та їх подальшої консервації. Землеустрій у цій царині є невід'ємним елементом охорони таких земель. Без вжиття заходів землеустрою неможливо визначити, які землі потребують консервації, а також які конкретні заходи необхідно провести для попередження їх деградації, еродованості й малопродуктивності.

В сучасних умовах екологічна спрямованість землеустрою повинна виходити на перший план. Зазначений аспект землеустрою відображають наступні його провадження: а) розробка загальнодержавної і регіональних програм використання та охорони земель; б) обґрунтування встановлення меж територій з особливими природоохоронними, рекре-

аційними і заповідними режимами; в) складання проектів землеустрою, що забезпечують еколого-економічне обґрунтування сівозміни, упорядкування угідь, а також розроблення заходів щодо охорони земель.

Проекти землеустрою, що стосуються еколого-економічного обґрунтування сівозміни та впорядкування угідь, мають забезпечити їх раціональне й ефективне використання, створити умови для підвищення продуктивності праці на них, вирішити питання призупинення ерозійних процесів, визначити площі земель, користування якими є економічно неефективним та екологічно небезпечним. Постановою Кабінету Міністрів України від 2 листопада 2011 р. N 1134 затверджено «Порядок розроблення проектів землеустрою, що забезпечують еколого-економічне обґрунтування сівозміни та впорядкування угідь», який визначає механізм розроблення таких проектів.

Основний масив заходів з охорони земель реалізується в процесі діяльності у сфері землеустрою, чим підкреслюється важливе значення цього публічно-правового інституту для охорони ґрунтів, їх раціонального використання, відтворення й підвищення їх родючості, інших корисних властивостей землі, збереження екологічних функцій ґрунтового покриву й охорони довкілля в цілому.

*Лушпаєв С.О.,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
асистент кафедри земельного та аграрного права*

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН З ВИРОБНИЦТВА МЕДУ В АСПЕКТІ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Відсутність ефективного правового регулювання при переході до ринкової економіки викликала у галузі бджільництва негативні процеси, що полягають у зменшенні чисельності бджолиних сімей, недоотриманні продукції бджільництва, недозапиленні ентомофільних сільськогосподарських рослин та відповідно зменшення їх урожайності, а також недотриманні Плану породного районування бджіл в Україні.

Закон України «Про бджільництво» від 22 лютого 2000 року, № 1492-III регулює відносини щодо виробництва, заготівлі та пере-